

ALLAKKAT AMMASUT

Naalakkersuisut, att. Nunaanut Allanut tunngasunut Naalakkersuisoq Ane Lone Bagger
Partiit Inatsisartuni ilaasortaatitaqartut
Nunaanut Allanut Naalakkersuisoq Jeppe Kofoed
Partiit Folketingimi ilaasortaatitaqartut
Folketingip Kalaallit Nunaat pillugu Ataatsimiititaliaa

Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiannit (ICC Kalaallit Nunaat) Kunngeqarfiup ataatsimoorussamik issittumi periusissiaanut 2021-miit 2030-mut atuuttussamut, isummersuutit, inassuteqaatit kissaatillu

Aallaggaasiut

ICC tassaavoq Kunngeqarfimmi nunat inoqqaavisa kattuffituaat, taamaattumillu Kunngeqarfiup ataatsimoorussamik issittumi periusissiaata nutarterneqarneranut atatillugu, pingaaruteqarpoq sammisanut pingaarnernut tunngasunik inassuteqaateqassalluni, inassuteqaatillu sapinngisamik amerlanernit pingaartumillu aalajangiisartunit ilisimaneqalernissaat. Taamaammat isummersuutit inassuteqaatillu allakkatut ammasutut nassiunneqarnissaat aalajangiupparput.

Periusissiap suliarineqarnerani aalajangiisuullinnassaaq pisassaqtut, kattuffiit inuillu allat piviusumik peqaataatinneqarnissat suliamilu akuutinneqarnissaat. Periusissiami ersersinneqartariaqarpoq periusissiaq naalagaaffeqatigiit pingasuusut akornanni naligiilluni suliarineqarsimasoq.

Nunarsuarmioqatigiit Anquniagaasa (SDG) aallaaviutinneqarnerat

Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut nalunaarutigaat Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmioqatigiit anguniagassaattut aalajangiussaata (SDG) periusissiap nutarterneqarnerani najoqqutarineqassasut. Taamatut aallaaveqarluni nutarteriniarneq ICC-p tapersorsorpar, kaammattuutigaarpullu anguniakkat tamaasa ataasiakkaarlugit sammineqarnissaat itisilernerneqarnissaallu, tamatumani issittumi pissutsit aammalu naalagaaffeqatigiinnermi pissutsit ilanngullugit. Taamatulli kajumissaarutigissavarput Issittoq ataasiusutut isigineqassasoq, pinngortitaq ataqatigiissoq aammalu avatangiisit mianerisassat, nunap inoqqaavinit (pingaartumik Inunnit Saaminillu) inuiannillu allanit najugaqarfigineqartoq.

Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii – UNDRIP

Kaammattuutigissavarput Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaat Issittumi Periusissiami nutaami aallaavineqartunut ilaassasut.

Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaanni;
“Kiffaangissuseqartumik sioqutsisumik eqqortumillu paasissutissinneqarnikkut

akuersisinnaatitaanermik pisinnaatitaaffik”, pisinnaatitaaffiit pillugit aalajangersakkani qitiulluinnarpoq ataqpineqartussaataallunilu, tamatuma aamma itigartitsisinnaaneq periarfissarititaavoq.

Tamanna atuutsinneqartariaqarpoq Issittumi Periusissiap nutarterneqarnerani, nunallu inoqqaavi pillugit aalajangersaaneerini taakkunungalu kinguneqartussani allani tamani.

Aalajangersakkat tamakku inunnut inuiannulluunniit, imminnut nunat inoqqaavisut isiginngikkaluartunut, nunallu inoqqaavisut isigineqanngikkaluartunulluunniit, pingaaruteqarput. Tunngaviusormi tassaavoq, tamatta oqartussaaqataaansarput piviusumillu peqataatinneqarnissarput.

Issittumi Siunnersuisooqatigiit

Issittumi Siunnersuisooqatigiit tassaapput naalagaaffiit naalakkersuisullu akornanni suliniaqatigiiffik issittumut pingaaruteqarnerpaaq. ICC nunat inoqqaavisalu kattuffii allat Tamatigut Peqataasartuusut (Permanent Participants – PP), isumaqarput Issittumi Siunnersuisooqatigiit nutarteriffigineqartariaqartut. Siunnersuisooqatigiit allaffissornikkut pisariuallaartumik ingerlanneqarput, allaffissornerlu annikillisarneqarsinnaavoq suliat ingerlanneqartut innarlinggikkaluartut. Aamma kissaatigineqarpoq, inuit issittumi najugaqartut, nunat inoqqaavi ilanngullugit, Issittumi Siunnersuisooqatigiinni issittumi pisunut aqutsinermi issittullu qanoq atornerarneranut, piviusumik akisussaaqataallutillu oqartussaaqataalissasut. Taamaattumik nunat inoqqaavisa kattuffii Issittumi Siunnersuisooqatigiinni ilaasortaalertariaqarput, naalagaaffiit naligalugit assigiinnik pisussaaqqarlutillu pisinnaatitaaffeqlutik.

Issittormiut inuunermi atugaat

ICC-mit inassutigaarput inuit issittormiut inuunermi atugaasa periusissiami immikkut sammeneqarnissaat. Ukiorpanngulersuni Issittormiut inuunermi atugaannut tunngasut misissuiffigineqalereerput, SLiCA-mik taaneqartumik (Survey of Living Conditions in the Arctic), misissuinerillu uppersarivaat Issittumi inuuniarnikkut atukkat oqimaalluinnartarnerat, naalagaaffimmilu kujataani, innuttaassuseqarfigisaminni, atugassarititaasut nalleqqajarsimanagit. Tamanna naalagaaffeqatigiit periusissiaanni ersialaartinneqartariaqarpoq, aningaasaliissuteqartarnikkullu peqqissutsimut tunngasut, inooriaatsimit ajornartorsiutaalersimasut ilanngullugit, ilinniartitaanikkullu pitsanngorsaavigineqartariaqluni.

Eqqaamaneqassaaq Issittumi Siunnersuisooqatigiinni naalagaaffiit ilaasortaasut arfineq pingasuusut, tassaammata nunarsuatsinni pisuujunerpaasunut ilaasut, taamaakkaluartoq issittumi nunasiaatitoqqaminni atugassaqqartitsimmata akuerineqarsinnaanngitsunik.

Peqqissuseq

Issittumi nunat inoqqaavi, nunat inoqqaavi allat assigalugit, peqqissutsikkut ajornartorsiuteqarput. Tamatuma saniatigut peqqinnissakkut kiffartuunneqarneq naammannanilu ingerlanerliorfiusarpoq. Peqqinnerunissaq anguniarlugu siunissamat ungasinnerusumut anguniagaqartariaqarpoq, tamannalu pitsaaliuinermik tunngaveqassaaq, inooriaatsimillu pisumik pioreersut nutaallu akiorniagassaallutik.

Aaqqissuussinikkut ilinniartitaanikkullu inoqarfinni peqqinnissakkut sullissiviit pilersinneqartariaqarput, annerusumik innuttaasunik periarfissaareertunillu isumalluuteqarfiusunik. Peqqissuujumagaanni

tunnngaviusumik pisariaqartitat tassaapput eqqiluisaarnikkut periarfissat pitsaasut aammallu minguitsumik imissaqarneq.

Issittumi nunat inoqqaavisa akornanni, inoqarfeeqqani avinnngarusimasuni tamani tunillaassortumik nappaalasoqalernissaa annertuumik ernummataavoq. Upalungaarsimanissaq pisariaqavippoq. Massakkut Covid19-imik nunarsuaq tamakkerlugu nappaalasoqarnera kingulliunaviangilaq.

Ilinniartitaaneq

Nunarsuarmioqatigiit anguniagaanni (SDG) ilinniartitaaneq assut pingaartinneqarpoq, soorlu naggueqatigiit Inuit akornanni aamma taamaattoq. Ilinniartitaanikkut qaffassaasoqarlunilu inuiaqatigiinni ilinniakkat atuuffissaannut naleqqussaasoqartariaqarpoq. Taamaammat ilinniartitaanerup issittumi inuusut pisariaqartitaat naapertorlugit aqqissuunneqarnissaa pisariaqarpoq, tamaani pinngortitap, oqaluttuarisaanerup, kulturip oqaatsillu atorineqartut naapertorlugit.

ICC Kalaallit Nunaanni aqqissuussaani inuit nunaannit tamanit peqataaffigineqartumik ilinniartitaaneq pillugu isumasioqatigiittoqarpoq. Inassuteqaatit pingaarnertit ilagaat, ilinniartitaaneq inuiaqatigiinnut pineqartunut naleqqussarneqartariaqartoq, taamaaliornikkut angusassat annerussammata.

(Nuummi isumasioqatigiinnermit inaarutaasumik allakkiaq ilanngunneqarpoq)

Avatangiisit

Issittumi pinngortitap silap pissusaata sukkasuumik allanngoriartorneranit ulorianartorsiortinneqarpoq. Nunani tamalaani naalakkersuinikkut ilisimatuussutsikkullu issittumi pinngortitap allanngoriartornera annertuumik eqqumaffiginiarneqarpoq, isiginiarneqarnerusut tassaallutik, qaqugu nannut nungukkumaarnersut, issittumilu allanngoriartornerup nunarsuatta sinnera qanoq sunnerumaarneraa. Silalli pissusaata allanngoriartornerata, inuit issittumi najugaqartut qanoq sunnernerai annikinneerarsuarmik soqutigineqarpoq. Tamaani najugallit pingaartumillu pinngortitamit inuuniuteqartut, allanngoriartorujussuarneq malugaat.

Naalagaaffeqatigiit periusissiamik suliaqarnerminni avatangiisit pillugit nunat tamalaat akornanni suleqatigiinneq, minnerunngitsumillu issittumi namminermit suleqatigiinneq, annertuumik sammisariaqarpaat. Tamatuma saniatigut nunarsuatsinni minguitsumik nukissiorneq, minguitsumillu imissaqarnikkut pissutsit kiisalu misilitakkat immikkut sammineqartariaqarput.

Naalagaaffeqatigiit ataatsimoorlutik tigussaasunik anguniagassaminnik aalajangersaasariaqarput. Periusissiami nunat inoqqaavisa pinngortitap avatangiisillu pillugit ilisimasaat ilaatinneqartariaqarput.

Aningaasarsiorneq

Issittumi inuiaqatigiit amerlasuut aningaasarsiorneq annertuumik ajornartorsiuteqarput. Pingaartumik inoqarfinni avinnngarusimasuni inukitsuni piitsuussuseq atuuppoq tamatumalu kinguneranik inuuniarnikkut akuersaarneqarsinnaangitsunik atugaqartoqarluni.

Issittumi Siunnersuisooqatigiinni naalagaaffiit ilaasortaasut nunarsuarmi pisuujunerpaat pissaaneqarnerpaasullu ilagaat. Taamaakkaluartorli piitsuussuseq isertitaqarnikkullu assigiinngitsorujussuarneq atugaqartoqarpoq, issittumi kujasinnerusunilu.

Inuit nunallu inoqqaavisa allat inuuniarnermikkut naalagaaffinni innuttaaffigisaminni atugassarititaasut assiginik atugaqalernissaat ataatsimoorussamik anguniartariaqarpoq.

Nagguqatigiit Inuit amerlasuutigut aningaasaqarnikkut "avataaniit" tassalu naalagaaffinniit tapiissuteqarfigineqartarnertik nappatigaat. Tamanna issittumi pisuussutit iluaqutigineqarsinnaanerannik, aningaasarsiornikkullu ineriartortitsinermi pisuussutit soqutigineqarnerujussuisa nalaani pivoq.

Periusissiami nutaami, issittumi nunat inoqqaavisa, naalagaaffiit killeqarfii akimorlugit, niueqatigiinnerunissamik aningaasarsiornikkullu suleqatigiinnerunissamik suliniuteqarnerat aqutissiuunneqartariaqarpoq. Aningaasarsiornikkut imminut pilersorusunneruneg tapersorsorneqartariaqarpoq, ilaatigut attaveqatigiinnikkut periarfissat pitsanngorsarneqarnerisigut.

Attaveqatigiinnikkut periarfissat

Attaveqatigiinnikkut periarfissat pitsaanerusut pisariaqartinneqarput inuiaqatigiit issittumiittut piunnarnissaannut ineriartorsinnaanerannullu. Annertuunik suliassartaqarlunilu akisoorujussuuvoq, attaveqatigiinnermullu angallassinikkut digitalimillu naammattunik patajaatsunillu periarfissaqannginnerata, ilaatigut aningaasaliiniartut tunuarsimaartittarpei.

Kunneqarfiup periusissaani attaveqatigiinnermut aningaasaliinissamut pisariaqartitat ilanngunneqartariaqarput.

Issittoq sakkussalersorfiunngitsoq

ICC-p ajuusaarutigalugu maluginiarpaa naalagaaffiit Issittumi sakkussalersoqqinnissaq pisarialittut isigimmassuk. Tamanna *Ilulissani Isumaqatigiisummot* (Arctic Five) 2008-meersumut, 2018-imilu uppennarsarneqaaqqittumut naapertuutinnigilaq.

Tamatununga patsisigineqartoq tassaanerarneqarpoq nunat allat, soorlu Kina Rusland-ilu, ulorianartorsortitsillutik pissusilersornerat, nunatsinnillu tiguaaniartutut pasineqarnerat. Naalagaaffiit arlariit, taakkununga Danmark ilaalluni, nalunaarutigereerpaat issittumi sakkutooqarnikkut sakkussaarnikkullu annertusaajumallutik, tamaani nakkutillineq oqartussaanerlu erseqqissarniarlugu annertusaaviginiarlugulu.

Nagguqatigiit Inuit naalagaaffinni sisamani najugaqarput, taakkununga pingasut NATO-mut ilaasortaapput, Rusland kisimi pinnani; Saamit naalagaaffinni sisamani najugaqarput, taakkununga Rusland ilaalluni, ataaseq NATO-mut ilaasortaasoq, marlullu pituttorsimangitsuusut; aleutit USA-mi Rusland-imilu najugaqarput. Issittumi nunap inoqqaavisa sakkussalersornissaq kissaatiginngilaat, tamaamat periusissiami nunarsuatta ilaani Issittup sakkussalersorfiunnginnera erseqqissaavigneqartariaqarpoq.

ICC Kalaallit Nunaat-niit siunnersuutigaarput Issittumi Siunnersuisooqatigiit nutartigaaneranni, Arctic Five-mut ilaasut amerlineqassasut, naligiimmillu naalagaaffiit arfineq pingasuusut, nunallu inoqqaavisa kattuffii arfiniliusut ilaatilerlugit. ICC-mit sillimaniarnermut tunngasunik sammisaqartoqartillugu, alaatsinaattutut ilaasortaasut peqataasarnissaat pisariaqartutut isiginngilarput.

ICC Kalaallit Nunaannut, Issittumi Siunnersuisooqatigiit aallaqqaataaniit isumaqatigiissutaat, tassalu avatangiisinik mianerinnilluni ineriartortitsineq, inuit qitiutillugit, uterfigineqaaqqissasoq kissaatigaarput.

2018-imi ICC-p Alaska-mi Utqiarvik-mi ataatsimeersuarnerani, Issittup sakkusalersorfiunnginnissaanik piumasaqaat inaarutaasumik isumaqatigiissummi ilanngunneqarpoq. (*Ilanngussaqaq takuuk*)

Kunngaqarfiup ataatsimoorussamik issittumi periusissiornerani ICC peqataarusuppoq

Siuliani eqqartorneqartut tassaapput issittumi nunat inoqqaavisa siunissami tamaani inuuginnarsinnaanerannut tunngaviusut, taamaalillutillu inooriaatsiminnik oqaatsiminnillu attassiinnarsinnaanerannut.

Naalagaaffiit Issittumilu Siunnersuisooqatigiit, nunat inoqqaavi peqatigalugit, anguniakkaminnik siunissamullu ungasinnerusumut takorluukkaminnik aalajangersaasariaqarput, issittumi inooriaatsip oqaatsillu ulorianartorsiortinneqartut tammatsaaliumallugit ineriartortikkumallugillu.

ICC Kalaallit Nunaat-niit kaammattuutigaarput, Issittumi Periusissiaq nutaaq, suut tamarmik imminnut ataqatigiinnerannik eqqarsariaatsimik aallaaveqassasoq. Tamanna naggueqatigiit Inuit eqqarsariaasiannut naapertuullunilu pisariaqarpoq, Issittumi Periusissiaq naalagaaffinnut inunnullu issittumi najugaqartunut pitsaasunik sunniuteqassappat.

ICC Kalaallit Nunaat-niit peqataanissamut piareersimavugut, akuutinneqarnissarpullu kissaatigeqaarput, Kunngaqarfiup periusissiaa nutaaq atsiorneqartinnagu. ICC-mit siuliani eqqartukkat itisilernissaannut piareersimavugut.

Inussiarnersumik

Hjalmar Dahl

ICC Kalaallit Nunaanni præsidenti